

Iulie 2017

Această fișă tematică nu obligă Curtea și nu este exhaustivă

Dreptul de vot al deținuților

A se vedea și fișa tematică „[Dreptul la alegeri libere](#)”.

„[D]repturile garantate în temeiul art. 3 din Protocolul nr. 1 [la [Convenția Europeană a Drepturilor Omului](#)¹] sunt esențiale pentru stabilirea și menținerea bazelor unei democrații adevărate și semnificative ca stat de drept [...]

Cu toate acestea, drepturile conferite prin art. 3 din Protocolul nr. 1 nu sunt absolute. Sunt permise limitări implicite, iar statelor contractante trebuie să li se permită o marjă de apreciere în materie.

[...] Există numeroase modalități de a organiza și de a face să funcționeze sistemele electorale și o multitudine de diferențe, printre altele, în dezvoltarea istorică, diversitatea culturală și gândirea politică în Europa, pe care fiecare stat contractant trebuie să le adapteze propriei viziuni democratice.

[...] Deținuții în general continuă să beneficieze de toate drepturile și libertățile fundamentale garantate de Convenție cu excepția dreptului la libertate, în cazul în care detenția legală intră în mod explicit sub incidența art. 5 din Convenție [care garantează dreptul la libertate și la siguranță]. [...] Orice restrângere a celorlalte drepturi trebuie să fie justificată [...]

Prin urmare, nu se pune problema ca un deținut să fie decăzut din drepturile garantate de Convenție numai din cauza statutului său de persoană privată de libertate în urma condamnării. De asemenea, nu există niciun loc în cadrul sistemului Convenției, în care toleranța și mentalitatea deschisă sunt repere recunoscute ale societății democratice, pentru privarea automată de dreptul de vot bazată exclusiv pe ceea ce ar putea ofensa opinia publică.

Acest standard de toleranță nu împiedică o societate democratică să ia măsuri pentru a se proteja împotriva activităților destinate să distrugă drepturile sau libertățile prevăzute de Convenție. Art. 3 din Protocolul nr. 1, care consacră capacitatea persoanei de a influența compunerea puterii legislative, nu exclude așadar că restrângeri ale drepturilor electorale pot fi impuse unei persoane care, de exemplu, a comis un abuz grav într-o funcție publică sau a cărei conduită risca să submineze statul de drept ori fundamentele democratice [...] Cu toate acestea, măsura severă a privării de drepturi civice nu trebuie aplicată cu ușurință, iar principiul proporționalității necesită o legătură vizibilă și suficientă între sancțiune și comportamentul și situația persoanei în cauză. [...] Ca și în alte contexte, o instanță independentă, care aplică o procedură contradictorie, oferă o protecție puternică împotriva arbitrariului.” [Hirst (nr. 2) împotriva Regatului Unit, [hotărârea](#) Marii Camere din 6 octombrie 2005, pct. 58-61 și 69-71]

Cauze împotriva Regatului Unit

[Hirst \(nr. 2\) împotriva Regatului Unit](#)

6 octombrie 2005 (Marea Cameră)

Condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață pentru omor, reclamantul a fost decăzut din drepturile civice pe durata detenției în temeiul art. 3 din Legea din 1983 privind reprezentarea populară, care se aplica persoanelor condamnate și aflate în executarea unei pedepse privative de libertate. În 2004 a fost liberat condiționat din penitenciar.

¹. Art. 3 (dreptul la alegeri libere) din Protocolul nr. 1 la [Convenția Europeană a Drepturilor Omului](#) prevede: „Înaltele părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.”

Reclamantul a pretins că, persoană condamnată aflată în executarea pedepsei fiind, a fost supus unei interziceri automate și absolute a dreptului de vot.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a hotărât că **a fost încălcat art. 3** (dreptul la alegeri libere) **din Protocolul nr. 1** la Convenția Europeană a Drepturilor Omului din cauza interzicerii automate și discriminatorii a dreptului de vot al reclamantului pe motivul statutului său de deținut.

Greens și M.T. împotriva Regatului Unit

23 noiembrie 2010

Ambii reclamânți executau pedepse cu închisoarea. Cauza a avut ca obiect persistența absenței modificărilor legislației care stabilea o interzicere automată și absolută a dreptului de vot în alegerile naționale și europene în cazul persoanelor condamnate private de libertate din Regatul Unit.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1**. Aceasta a constatat că încălcarea era determinată de omisiunea punerii în executare de către Regatul Unit a hotărârii Marii Camere a Curții în cauza *Hirst (nr. 2) împotriva Regatului Unit* (a se vedea mai sus).

Având în vedere, în special, numărul considerabil de cereri repetitive pe care le-a primit cu puțin timp înainte de alegerile generale din mai 2010 și în următoarele 6 luni, Curtea a decis, de asemenea, să aplice în cauză procedura hotărârii-pilot².

Conform **art. 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție³, Regatul Unit i s-a solicitat să introducă propuneri legislative de modificare a legislației în discuție în termen de 6 luni de la data la care hotărârea *Greens și M.T.* a devenit definitivă, în vederea adoptării unei legi electorale care să asigure respectarea hotărârii Curții în cauza *Hirst (nr. 2)* în conformitate cu calendarul stabilit de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei.

De asemenea, Curtea a considerat oportun să suspende examinarea cererilor care nu au fost încă înregistrate, precum și a cererilor viitoare, fără a aduce atingere oricărei decizii de reluare a examinării cauzelor în caz de necesitate⁴. Examinarea a aproape alte 2 000 de cereri pendinte similare, îndreptate împotriva Regatului Unit, a fost de asemenea amânată⁵ până la 24 septembrie 2013, când Curtea a decis să nu mai amâne procedura pentru aceste cereri și să le soluționeze în timp util.

McLean și Cole împotriva Regatului Unit

11 iunie 2013 (decizie privind admisibilitatea)

Reclamânții, două persoane private de libertate, s-au plâns că au fost supuși unei interziceri automate și absolute a dreptului de vot în alegeri și au fost/vor fi împiedicați să voteze în diverse alegeri trecute/viitoare.

Curtea a declarat **inadmisibile** cererile reclamânților în temeiul art. 3 din Protocolul nr. 1 pentru că au fost depuse tardiv sau prematur ori pentru că priveau alegeri care nu făceau obiectul Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Dunn și alții împotriva Regatului Unit

13 mai 2014 (decizie privind admisibilitatea)

Cei 131 de reclamânți, toți persoane private de libertate, s-au plâns, printre altele, de interzicerea automată și absolută a drepturilor de vot ale persoanelor private de libertate din Regatul Unit în considerarea alegerilor „viitoare” pentru Parlamentul Regatului Unit sau cel al Scoției.

Curtea a declarat cererile **inadmisibile**. Aceasta a observat, în special, că reclamânții s-au plâns în legătură cu viitoarele alegeri. Presupunând că aceștia au formulat plângeri

². Procedura hotărârii-pilot a fost elaborată de Curte ca tehnică pentru a identifica problemele structurale aflate la baza multor cauze repetitive îndreptate împotriva multor țări și pentru a impune statelor obligația de a remedia acele probleme. A se vedea fișa tematică [Hotărâri-pilot](#).

³. În temeiul art. 46 din Convenție, Comitetul de Miniștri (CM), care este organul executiv al Consiliului Europei, supraveghează executarea hotărârilor Curții. Informații suplimentare despre procesul de executare și stadiul executării în cauzele aflate sub supravegherea CM pot fi găsite pe site-ul internet al Serviciului pentru executarea hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului: www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/default_EN.asp?

⁴. Ulterior, Curtea a acordat Guvernului Regatului Unit un termen suplimentar până la soluționarea cauzei *Scoppola (nr. 3) împotriva Italiei*, rezumată mai jos (a se vedea [comunicatul de presă](#) din 22 mai 2012).

⁵. A se vedea [comunicatul de presă](#) din 26 martie 2013.

suficient de clare cu privire la orice eventuală excludere din aceste alegeri, Curtea a constatat că nu au reușit să prezinte faptele necesare pentru a-și susține plângerile deoarece ulterior nu au confirmat că, la data alegerilor respective, se vor afla în detenție în urma condamnării.

Firth și alții împotriva Regatului Unit

12 august 2014

Cauza a privit zece persoane private de libertate care, ca o consecință automată a condamnării lor și a detenției ca urmare a executării pedepsei cu închisoarea, nu au putut să voteze la alegerile pentru Parlamentul European din 4 iunie 2009.

Curtea a apreciat măsurile luate în Regatul Unit prin publicarea unui proiect de lege și a raportului Comisiei parlamentare mixte numite pentru examinarea proiectului de lege. Totuși, având în vedere că legislația a rămas nemodificată, a concluzionat că **a fost încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1** deoarece cauza era identică cu *Greens și M.T.* (a se vedea mai sus).

Curtea a respins cererea reclamanților pentru acordarea de despăgubiri și rambursarea cheltuielilor de judecată. Ca și în hotărârile anterioare având ca obiect dreptul de vot al persoanelor private de libertate, Curtea a considerat că constatarea unei încălcări constituia o reparație echitabilă suficientă pentru orice prejudiciu moral suferit de reclamanți. În ceea ce privește capătul de cerere al reclamanților pentru rambursarea cheltuielilor de judecată, Curtea a făcut trimitere la observațiile sale din hotărârea Greens și M.T., pct. 120, în care a precizat că este puțin probabil să acorde cheltuieli de judecată în cauzele ulterioare. Aceasta a explicat că reclamanții din prezenta cauză, la depunerea cererilor, erau obligați doar să invoce art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție, să susțină că erau persoane private de libertate ca urmare a unei pedepse cu închisoarea la data alegerilor în discuție și să confirme că erau altminteri eligibili să voteze în acele alegeri. Curtea a constatat că depunerea unei astfel de cereri era simplă și nu necesita asistență juridică. Prin urmare, Curtea a concluzionat că cheltuielile de judecată pretinse nu au fost efectuate în mod rezonabil și în mod necesar.

McHugh și alții împotriva Regatului Unit

10 februarie 2015

Cauza a vizat 1 015 persoane private de libertate care, ca o consecință automată a condamnării lor și a detenției lor ca urmare a executării pedepsei cu închisoarea, nu au putut să voteze la alegeri.

Curtea a concluzionat că **a fost încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1** deoarece cauza era identică cu alte cauze care aveau ca obiect dreptul de vot al persoanelor private de libertate și în care s-a constatat încălcarea dreptului de vot (a se vedea mai sus), iar legislația relevantă nu fusese încă modificată. Aceasta a respins capetele de cerere formulate de reclamanți pentru acordarea de despăgubiri și rambursarea cheltuielilor de judecată.

A se vedea, de asemenea, mai recent: **Millbank și alții împotriva Regatului Unit**, hotărârea din 30 iunie 2016.

Moohan împotriva Regatului Unit și Gillon împotriva Regatului Unit

13 iunie 2017 (decizie privind admisibilitatea)

Reclamanții, care executau pedeapsa cu închisoarea, nu aveau drept de vot în cadrul referendumului privind independența organizat în Scoția la 18 septembrie 2014, deoarece legislația internă relevantă prevedea că o persoană condamnată nu avea aptitudinea legală de a vota în cadrul referendumului dacă, la data referendumului, era privată de libertate într-o unitate penitenciară în executarea pedepsei aplicate.

Curtea a declarat cererile **inadmisibile**, constatând că plângerile reclamanților erau incompatibile cu prevederile Convenției și ale Protoalelor la aceasta. Aceasta a subliniat, în special, că potrivit jurisprudenței consacrate, Curtea considera că art. 3 din Protocolul nr. 1 nu se aplica referendumurilor.

Frodl împotriva Austriei

8 aprilie 2010

Reclamantul era un deținut care executa pedeapsa detențiunii pe viață, ca urmare a condamnării sale în Austria pentru săvârșirea infracțiunii de omor, și era privat de

drepturi civice în temeiul Legii electorale a Adunării Naționale – care prevedea că un deținut care execută o pedeapsă cu închisoarea mai mare de un an pentru o infracțiune săvârșită cu intenție nu avea drept de vot.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1**. Aceasta a constatat că dispoziția privind privarea de drepturi civice prevăzută la art. 22 din Legea electorală a Adunării Naționale era mai detaliată decât dispozițiile aplicabile în cauza *Hirst (nr. 2) împotriva Regatului Unit* (a se vedea mai sus). Nu se aplica automat tuturor deținuților, ci numai celor condamnați la o pedeapsă cu închisoarea mai mare de un an pentru infracțiuni săvârșite cu intenție. Cu toate acestea, dispoziția respectivă nu îndeplinea toate criteriile pe care Curtea le-a stabilit pentru ca o măsură privativă de drepturi civice să fie conformă cu Convenția, și anume că decizia privării de drepturi civice trebuie să fie luată de instanță, având în vedere circumstanțele specifice cauzei și că trebuie să existe o legătură între infracțiunea comisă și chestiuni legate de alegeri și instituții democratice. Scopul acestor criterii era de a permite privarea de drepturi civice în mod excepțional, chiar și în cazul persoanelor condamnate aflate în executarea unei pedepse privative de libertate. Cu toate acestea, nu exista o astfel de legătură în temeiul dispozițiilor legale în baza cărora reclamantul a fost privat de drepturi civice.

Scoppola (nr. 3) împotriva Italiei

22 mai 2012 (Marea Cameră)

Reclamantul s-a plâns că interdicția de a ocupa o funcție publică, aplicată ca urmare a pedepsei detențiunii pe viață pentru omor, a constituit o pierdere permanentă a dreptului său de vot. În 2002, o instanță cu jurați l-a condamnat pe reclamant la detențiune pe viață pentru omor, tentativă de omor, rele tratamente aplicate membrilor familiei sale și deținerea fără drept a unei arme de foc. În conformitate cu legislația italiană, detențiunea pe viață includea interzicerea pe viață a ocupării unei funcții publice, ceea ce, la rândul său, însemna pierderea permanentă a dreptului de vot.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1**. Aceasta a constatat în special că, potrivit legislației italiene, numai persoanele aflate în executarea unei pedepse privative de libertate, condamnate pentru anumite infracțiuni împotriva statului sau a sistemului judiciar sau condamnate la pedeapsa cu închisoarea pentru cel puțin 3 ani își pierdeau dreptul de vot. Nu exista, așadar, o măsură generală, automată, nediscriminatorie, de tipul celei care a determinat Curtea să constate încălcarea art. 3 din Protocolul nr. 1 în hotărârea din octombrie 2005 în cauza *Hirst (nr. 2) împotriva Regatului Unit* (a se vedea mai sus).

Prin urmare, Curtea a confirmat principiile stabilite în cauza *Hirst (nr. 2)*, reiterând că pierderea drepturilor civice în general, în mod automat și fără deosebire de către toate persoanele private de libertate, indiferent de natura sau gravitatea infracțiunilor săvârșite, este incompatibilă cu art. 3 din Protocolul nr. 1. Cu toate acestea, a acceptat argumentul Guvernului Regatului Unit, care a primit încuviințare să intervină ca terț, că fiecare stat are o largă marjă de apreciere cu privire la modul în care reglementează interdicția, în ceea ce privește atât tipurile de infracțiuni care ar trebui să aibă ca efect pierderea dreptului de vot, cât și chestiunea dacă pierderea dreptului de vot ar trebui să fie dispusă de instanță într-o cauză individuală sau ar trebui să fie efectul aplicării generale a unei legi.

Söyler împotriva Turciei

17 septembrie 2013

Cauza a avut ca obiect o plângere făcută de un om de afaceri condamnat pentru emiterea de cecuri fără acoperire ca urmare a faptului că nu i s-a permis să voteze la alegerile generale din Turcia din 2007, când se afla în penitenciar, sau la alegerile generale din 2011, când era deja liberat condiționat. Reclamantul a susținut că a fost condamnat pentru emiterea de cecuri fără acoperire, ceea ce nu constituia o infracțiune care însemna că nu era demn de a-și exercita îndatoririle civice.

În consecință, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1**. Aceasta a constatat în special că, în Turcia, interzicerea dreptului de vot al persoanelor private de libertate era automată și nediscriminatorie și nu lua în considerare natura sau gravitatea infracțiunii, durata pedepsei privative de libertate sau comportamentul ori situația personală a persoanei condamnate. Aplicarea acestei măsuri dure în privința unui drept

extrem de important din Convenție trebuia considerată ca fiind în afara oricărei marje acceptabile de apreciere a unui stat pentru a decide asupra unor chestiuni precum drepturile electorale ale persoanelor private de libertate. Într-adevăr, interdicția era mai aspră și mai amplă decât oricare alta pe care Curtea a trebuit să o examineze în cauzele anterioare îndreptate împotriva Regatului Unit, Austriei și Italiei [a se vedea mai sus, cauzele *Hirst (nr. 2)*, *Frodl și Scoppola (nr. 3)*], deoarece era aplicabilă condamnaților chiar și după liberarea condiționată, dar și celor în cazul cărora se stabiliseră pedepse cu suspendare și, astfel, nici măcar nu executau pedeapsa cu închisoarea.

Anchugov si Gladkov împotriva Rusiei

4 iulie 2013

Ambii reclamânți au fost condamnați pentru omor și alte infracțiuni la pedeapsa capitală, ulterior comutată în pedeapsa cu închisoarea de 15 ani. De asemenea, acestora li s-a interzis dreptul de vot, în special la alegerile pentru Duma de Stat și alegerile prezidențiale, în conformitate cu art. 32 alin. 3 din Constituția Rusiei. Ambii reclamânți au contestat această dispoziție în fața Curții Constituționale a Rusiei, care totuși a refuzat să le admită plângerea spre examinare pe motiv că nu avea competența de a verifica compatibilitatea anumitor dispoziții constituționale cu celelalte.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1**. Aceasta a constatat, în special, că reclamânții au fost privați de dreptul de vot la alegerile parlamentare indiferent de durata pedepsei, de natura sau gravitatea infracțiunii ori de situația lor personală. Curtea a respins argumentul Guvernului rus, potrivit căruia această cauză era esențial diferită de cauzele îndreptate împotriva altor țări, în special a Italiei și Regatului Unit, în care Curtea a examinat problema pierderii drepturilor civice, deoarece interzicerea dreptului de vot al deținuților în Rusia era prevăzută în Constituție, nu într-o lege a Parlamentului. Într-adevăr, toate actele unui stat membru fac obiectul controlului în temeiul Convenției, indiferent de tipul măsurii în discuție. Prin urmare, Curtea a concluzionat că, în pofida marjei de apreciere pe care o aveau în privința unor astfel de chestiuni, autoritățile ruse au mers prea departe aplicând o interdicere automată și nediscriminatorie a drepturilor electorale ale deținuților.

În ceea ce privește executarea hotărârii și având în vedere complexitatea modificării Constituției, Curtea a considerat că Rusia avea libertatea de a explora toate căile posibile pentru a asigura conformitatea cu Convenția, inclusiv printr-o formă de proces politic sau prin interpretarea Constituției în concordanță cu Convenția.

A se vedea de asemenea: **Isakov si alții împotriva Rusiei**, hotărârea din 4 iulie 2017.

Murat Vural împotriva Turciei

21 octombrie 2014

În octombrie 2005, reclamantul a fost condamnat în temeiul Legii privind infracțiunile comise împotriva lui Atatürk, după ce a turnat vopsea pe câteva statui ale lui Mustafa Kemal Atatürk, fondatorul Republicii Turcia, statuile aflându-se în locuri publice. A fost condamnat inițial la 22 de ani și 6 luni de închisoare, dar, în apel, pedeapsa a fost redusă la aproximativ 13 ani de închisoare. Totodată, instanța de judecată i-a aplicat reclamantului o serie de interdicții; în special, pe durata executării pedepsei, i-a fost interzis să voteze, să participe la alegeri și să administreze asociații. În iunie 2013, a fost liberat condiționat din închisoare.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1**. Aceasta a observat în special că privarea reclamantului de dreptul de vot nu s-a încheiat atunci când a fost liberat condiționat din închisoare în iunie 2013. În total, reclamantul s-a aflat și se va afla în imposibilitatea de a vota pentru o perioadă mai mare de 11 ani, începând din 5 februarie 2007, când condamnarea sa a rămas definitivă, până la 22 octombrie 2018, data prevăzută inițial pentru punerea sa în libertate. Până în prezent, nu a putut să voteze la două alegeri parlamentare. Referindu-se la jurisprudența sa, în special hotărârea în cauza *Hirst (nr. 2) împotriva Regatului Unit* (a se vedea mai sus), Curtea a subliniat că o interdicere generală, automată și nediscriminatorie a dreptului de vot, aplicată tuturor celor care execută pedepse privative de libertate, era incompatibilă cu art. 3 din Protocolul nr. 1. Curtea a reamintit că a observat deja în cauza *Söyler împotriva Turciei* (a se vedea mai sus) că, în Turcia, interzicerea dreptului de vot al deținuților era automată și nediscriminatorie și nu ținea seama de natura sau gravitatea

infracțiunii, de durata pedepsei privative de libertate – cu excepția pedepselor cu suspendare mai mici de un an – sau de situația personală a deținuțului.

Kulinski si Sabev împotriva Bulgariei

21 iulie 2016

Cauza a avut ca obiect interzicerea, prin Constituție, a drepturilor de vot ale deținuților din Bulgaria. Ambii reclamânți s-au plâns că pierderea dreptului de vot pe motiv că erau deținuți încălca drepturile lor prevăzute la art. 3 din Protocolul nr. 1. De asemenea, aceștia s-au plâns că nu aveau căi de atac interne efective cu privire la această plângere. Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3 din Protocolul nr. 1** la Convenție, confirmând constatarea din jurisprudența sa anterioară potrivit căreia o interzicere generală, automată și nediscriminatorie a dreptului de vot al deținuților era disproporționată față de orice scop legitim urmărit. În ceea ce privește în special argumentul Guvernului bulgar, potrivit căruia deținuții își redobândeau dreptul de vot după punerea în libertate din închisoare, Curtea a observat că această situație nu schimba faptul că, potrivit legii în vigoare la data alegerilor în litigiu, toți deținuții din Bulgaria, inclusiv reclamânții, indiferent de situația lor personală, de comportamentul lor și gravitatea infracțiunilor săvârșite, erau privați de dreptul de vot. În plus, Curtea a constatat că **nu a fost încălcat art. 13** (dreptul la o cale de atac efectivă) din Convenție, menționând că a hotărât deja în cauze anterioare că art. 13 nu garantează o cale de atac care să permită contestarea legilor unui stat ca atare în fața unei autorități naționale pe motiv că sunt contrare Convenției.

Contact media:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08